1 Ulkomaalaisten yritysostojen seuranta

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on 23.6.2020 asettanut ulkomaalaisten yritysostojen seurantaa käsittelevän työryhmän (YKA-verkosto). YKA-verkosto on asetettu 15.8.2020 lukien voimaan toistaiseksi, koska sen tehtävät ovat pysyviä. Huoltovarmuuskeskus toimii ulkomaalaisten yritysostojen seurantaa käsittelevän työryhmän (YKA-verkosto) jäsenenä. Toiminta perustuu ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annettuun lakiin (172/2012) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen ulkomaisten suorien sijoitusten seurannasta (”EU:n seuranta-asetus”).

Lain tarkoituksena on seurata ja erittäin tärkeän kansallisen edun vaatiessa rajoittaa vaikutusvallan siirtymistä ulkomaalaisille sekä ulkomaisille yhteisöille ja säätiöille seurannan kohteena olevissa yrityksissä. Lailla pyritään turvaamaan erittäin tärkeitä kansallisia etuja, sotilaallista maanpuolustusta, yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja (ml. kriittisen infrastruktuurin ja huoltovarmuuden turvaaminen) sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

TEM toimii YKA-verkoston toimivaltaisena viranomaisena sekä EU:n seuranta-asetuksen edellyttämien tehtävien kansallisena yhteyspisteenä. TEM vastaa yhteistyöstä muiden EU:n jäsenmaiden ja komission kanssa. Lisäksi TEM vastaa tapausten notifioinneista, kommenteista ja lisätietopyynnöistä sekä vuosiraportoinnista.

YKA-verkoston jäseninä ovat TEM, PLM, PE, UM, VNK, VM, SM, LVM, HVK ja SUPO.

Kukin verkoston jäsen tarkastelee suunniteltuja kauppatoimia oman hallinnonalan näkökulmasta. HVK tarkastelee kauppatoimia huoltovarmuuskriittisyyden kautta.

Yrityskauppoihin ja investointeihin suhtaudutaan lähtökohtaisesti myönteisesti, ellei kansallinen turvallisuus vaarannu kauppatoimen seurauksena.

Ulkomaalaisten yritysostojen seurannan kohteena ovat:

1. Puolustus- ja turvallisuusalan yritysostot (lain 4 §), jossa pakollinen etukäteinen hakemus

2. Muut yritysostot (lain 5 §), jossa vapaaehtoinen ilmoitus

Seurannan kohteeseen kohdistuvista yritysostoista tehdään ilmoitus, kun ostaja hankkii vähintään yhden kymmenesosan; tai vähintään yhden kolmasosan; tai vähintään puolet yhtiön kaikkien osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä tai vastaavan tosiasiallisen vaikutusvallan osake- yhtiössä tai muussa seurannan kohteessa.

Asiaa käsittelevä viranomainen voi erityisestä syystä velvoittaa ostajan tekemään hakemuksen tai ilmoituksen myös sellaisesta käsittelyn jälkeen toteutettavasta vaikutusvaltaa lisäävästä toimenpiteestä, joka ei johda edellä mainittujen rajojen ylittymiseen.

2 Toimintavarma myymäläverkosto

Toimintavarman myymäläverkoston projekti on esimerkki Huoltovarmuusorganisaatiossa tehtävästä pitkäjänteisestä kehittämistyöstä, joka johtaa konkreettisiin toimenpiteisiin ja toimintamalleihin. Konsepti sai alun, kun päivittäistavarahuollon varautumista

selvittävä ja kehittävä projekti käynnistyi Päivittäistavarakauppa ry:n koordinoimana ja Huoltovarmuuskeskuksen rahoittamana. Tämän työn tarkoituksena oli kartoittaa laajasti päivittäistavarahuollon varautumisen tilaa ja tehdä konkreettisia suosituksia päivittäistavarahuollon varautumisen kehittämiseksi.

Yhteistyössä pilotoitiin varavoimakoneiden käyttöä kaupoissa sähkökatkosten varalta ja kokeilu oli onnistunut: testiryhmässä olleet kaupat pystyivät jatkamaan toimintaansa sähkökatkon aikana. Toimintavarman myymäläverkoston alustava malli oli syntynyt.

Toimintavarman myymäläverkoston konsepti on tärkeä, mutta se on myös haastava, ja siksi suunnitteluun sekä valmisteluun on käytetty runsaasti aikaa. Vuoden 2021 aikana tehtiin Kauppa- ja jakelupoolin poolisihteerin kanssa projektisuunnitelmaa edeltävän pilottiprojektin suositusten pohjalta. Lisäksi tehtiin esiselvityksiä muun muassa lainsäädännön rajoituksista ja mahdollisuuksista. Käynnistämispäätös tehtiin HVK:n toimitusjohtajan toimesta joulukuussa 2021. Hankkeen konkreettisena tuotoksena on varustaa noin 300 myymälää riittävällä varavoimakyvykkyydellä, jotta kaupat pystyisivät toimimaan myös laajassa, alueellisessa sähkökatkostilanteessa.

Konsepti tullaan toteuttamaan yhteistyössä päivittäistavarahuollon alan yritysten, HVK:n, järjestöjen ja muun hallinnon kanssa. Työssä huomioidaan päivittäistavarahuollon toimijoiden näkemykset ja tarpeet sekä erilaiset keskinäisriippuvuudet koko elintarvikesektorilla. Projekti liittyy läheisesti energiahuolto-osaston polttoainejakelun projektiin, ja projektiryhmät tulevat tekemään läheistä yhteistyötä aina, kun se on järkevää ja mahdollista. Koneiden hankinta ja maksamisjärjestelyiden varmistaminen eivät ole ainoita mietittäviä asioita, vaan myös viestinnällä on tärkeä tehtävä, jotta kansalainen saa tietää oman varmennetun kauppansa ja tiedon, miksi kaupassa voisi käydä noin neljän päivän välein. Projekti toteutetaan HVK:n Alue 2030 -ohjelmassa.